

De politieke invloed van de Convention citoyenne pour le climat

Masterscriptie Bestuur & Beleid

Universiteit Utrecht

Mantas Vissers – 5779162

Begeleiders:

Dr. Koen Damhuis (scriptiebegeleider & eerste lezer)

Dr. Ank Michels (tweede lezer)

14 augustus 2021

Voorwoord

Beste lezer,

Voor u ligt mijn masteronderzoek naar de politieke invloed van de *Convention citoyenne pour le climat*, het eindproduct van de master Bestuur & beleid. Na mijn bachelor Franse taal & cultuur besloot ik de overstap te maken naar een ander veld van studie. De overgang van het volgen van bachelor vakken Frans naar het volgen van mastervakken in een compleet andere discipline was niet altijd even makkelijk. Mede door het feit dat ik werd geconfronteerd met wat persoonlijke problemen en natuurlijk de Coronacrisis.

Desalniettemin kijk ik toch met gepaste trots naar het eindproduct en ben ik van mening dat ik het beste uit mijzelf heb gehaald.

Via deze weg wil ik mijn scriptiebegeleider Koen Damhuis bedanken voor de begeleiding en de vele adviezen, zonder hem was ik zeker niet zover gekomen. Daarnaast bleef hij altijd geduldig ondanks het feit dat ik zijn geduld op momenten zeker op de proef heb gesteld.

Mantas Vissers

14 augustus 2021

Executive summary

De afgelopen jaren is er vanuit zowel de politiek als de wetenschap een toenemende interesse voor *deliberative mini-publics* als antwoord op de ‘democratische crisis’ waarin veel westerse democratieën zich bevinden. Veel onderzoek richt zich op het intern functioneren van *deliberative mini-publics*, naar de politieke macro-effecten van *deliberative mini-publics* is nog maar beperkt onderzoek gedaan. In de onderzoeken die er zijn wordt gekeken naar de mate waarin de voorstellen van *deliberative mini-publics* worden overgenomen in het parlement. Dit heeft echter als tekortkoming dat er geen rekening wordt gehouden met de preferenties van beleidsmakers vóór het *deliberative mini-public*. Hiertoe is recentelijk het *Sequential impact matrix framework* ontwikkeld, waarin deze factor ook wordt meegenomen. In dit onderzoek is het model voor de allereerste keer toegepast op de Franse *Convention citoyenne pour le climat*. Hieruit bleek dat ondanks het feit dat weinig maatregelen volledig werden overgenomen, er voorstellen werden overgenomen die hiervoor niet of slechts gedeeltelijk werden overwogen door de politiek vóór het burgerforum.

Inhoudsopgave

VOORWOORD	3
EXECUTIVE SUMMARY	4
HOOFDSTUK 1: INTRODUCTIE	6
HOOFDSTUK 2: FOCUS – THEORETISCH KADER	10
2.1 WAT ZIJN BURGERFORA EN WELK DOEL DIENEN ZIJ?	10
2.1.1 NIEUWE STROMING DEMOCRATISCHE VERNIEUWING	10
2.1.2 DELIBERATIEVE DEMOCRATIE	11
2.1.3 DELIBERATIVE MINI-PUBLICS	12
2.1.4 BURGERFORA	15
2.2 WAT WETEN OVER DE INVLOED VAN BURGERFORA OP OVERHEIDSBELEID?	15
2.2.1 DE INVLOED VAN DELIBERATIVE MINI-PUBLICS.....	15
2.2.2 SEQUENTIAL IMPACT MATRIX	16
HOOFDSTUK 3: LOCUS – LA CONVENTION CITOYENNE POUR LE CLIMAT	19
3.1 SOCIAAL-POLITIEKE CONTEXT VAN LA CONVENTION CITOYENNE POUR LE CLIMAT	19
3.2 LA CONVENTION CITOYENNE POUR LE CLIMAT: HOE GING HET IN ZIJN WERK?.....	21
HOOFDSTUK 4: METHODOLOGIE	25
4.1 HOOFD & DEELVRAGEN	25
4.2 CASUSSELECTIE	25
4.3 DATACOLLECTIE & ANALYSE	27
4.4 BETROUWBAARHEID & VALIDITEIT.....	30
HOOFDSTUK 5: EMPIRISCHE BEVINDINGEN	32
5.1: IN WELKE MATE WERDEN DE VOORSTELLEN VAN DE CCC OVERGENOMEN IN HET BESLUITVORMINGSPROCES?	32
5.2 WELKE INVLOED HAD DE CCC, REKENING HOUDEND MET DE INITIËLE PREFERENTIES VAN BELEIDSMAKERS?.....	35
HOOFDSTUK 6: CONCLUSIE & DISCUSSIE	39
6.1 CONCLUSIE	39
6.2 DISCUSSIE	40
6.3 AANBEVELINGEN VOOR VERVOLGONDERZOEK.	41
HOOFDSTUK 7: BIBLIOGRAFIE	43
CODERINGSMATRIX	50

Hoofdstuk 1: Introductie

De afgelopen jaren hebben nieuwe interactieve vormen van beleidsvorming jaren enorme toevlucht genomen in bijna alle moderne democratieën (Fisher, 2012). Sommige auteurs spreken zelfs van een ‘tweede golf’ van democratische vernieuwing. Waar de eerste golf vooral draaide om de institutionalisering van verkiezingen en de introductie van algemeen kiesrecht, gaat het in de tweede golf van democratische vernieuwing vooral om het méér en beter betrekken van burgers in democratische processen (Farrell, O’Malley, & Suiter, 2013). Deze tweede golf van democratische vernieuwing wordt vaak gezien als antwoord op de ‘democratische crisis’ waarin veel westerse democratieën zich bevinden (Farrell, O’Malley, & Suiter, 2013; Fisher, 2012; Grönlund, Bächtiger, & Setälä, 2014; Michels & Binnema, 2018). In veel landen loopt het algemeen vertrouwen in de politiek en instituties terug, dalen de opkomstcijfers bij verkiezing, zijn minder mensen lid van een politieke partij en groeien populistische partijen in populariteit (Farrell, O’Malley, & Suiter, 2013; Grönlund, Bächtiger, & Setälä, 2014). Is er dan ook een breed gedragen consensus onder wetenschappers dat de huidige politieke systemen van representatieve democratie verouderd zijn en dat er actie nodig is.

Eén vorm van interactieve beleidsvorming die de laatste jaren buitengewoon veel aandacht heeft gekregen vanuit zowel de politiek als de wetenschap is het zogeheten *Deliberative mini-public*. *Deliberative mini-publics* zijn instituties waarin burgers direct inspraak hebben in het beleidsproces. Wat *Deliberative mini-publics* onderscheidt van andere vormen van burgerinspraak is het feit dat (1) deelnemers representatief zijn voor de betreffende populatie, (2) deelnemers geïnformeerd worden door experts over het issue en (3) er sprake is van gestructureerde deliberatie (Elstub, 2014; Ryan & Smith, 2014). De exacte vorm van *Deliberative mini-publics* kan echter zeer uiteenlopen van kleine burgerpanels op lokaal niveau tot aan grote nationale burgerfora. Burgerfora (Engels: Citizens’ assembly) worden door velen gezien als de superieure vorm van een *deliberative mini-public* (Elstub, 2014). Hier zijn een aantal redenen voor; Allereerst is het aantal deelnemers bij een burgerforum groot. Hierdoor is de representativiteit van deelnemers veel hoger dan bij andere kleinere vormen van *deliberative mini-publics* zoals *Citizen juries*’ en *Planning cells*. Ook is het tijdsspan van een burgerforum veel groter dan van andere *deliberative mini-publics*, hierdoor is er meer

ruimte voor diepgaande consultatie van experts en besluitvorming. Daarnaast hebben de aanbevelingen van een burgerforum vaak veel politiek gewicht (Elstub, 2014; Fourniet et al., 2011; Smith, 2009).

Alhoewel er de laatste jaren zeer veel wetenschappelijke aandacht is voor burgerfora en andere vormen van *deliberative mini-publics*, richt deze aandacht zich vooral op de interne aspecten van *deliberative mini-publics* zoals de kwaliteit van deliberatie en de invloed op de deelnemers zelf. Naar de macro-effecten en de politieke invloed van *deliberative mini-publics* is nog maar weinig onderzoek gedaan (Jacquet & van der Does, 2020; Michels & Binnema, 2018; Setälä, 2017; Vrydagh & Caluwaerts, 2020). Dit is echter een zeer relevant vraagstuk, aangezien *deliberative mini-publics* worden gezien als antwoord op het dalende vertrouwen in de politiek. Het negeren en/of selectief kiezen van de uitkomsten van *deliberative mini-publics* kan leiden tot grote politieke frustratie en daarmee het initiële doel van *deliberative mini-publics* voorbijgaan (Setälä, 2017).

De politieke impact van *deliberative mini-publics* is wat ik met dit onderzoek wil gaan onderzoeken. Hiervoor heb ik gekozen om mij te richten op de Franse *Convention citoyenne pour le climat* (Hierna: CCC), waarbij 149 willekeurig gekozen Franse burgers op zoek gingen naar oplossingen om de klimaatdoelen in 2030 te kunnen halen. Dit is om meerdere redenen een relevante casus om te onderzoeken. Allereerst wordt klimaatverandering gezien als een van de allergrootste politieke uitdagingen van deze tijd. Klimaatmaatregelen zijn echter politiek gezien een zeer heikel punt aangezien veel draagvlak vereist is, mede hierdoor staan er in meerdere landen burgerfora omtrent klimaatverandering in de planning (Bouyé, 2020).

Ook in Nederland kwam recentelijk de oproep vanuit de commissie Brenninkmeijer om burgerfora in te zetten rondom klimaatthema's. Volgens de commissie voelen veel Nederlanders zich onvoldoende gehoord bij de implementatie van klimaatmaatregelen zoals zonneweides, windmolenparken en het aardgasvrij maken van woonwijken. Burgerfora zouden geschikt zijn om de tegenstellingen hieromtrent te overbruggen. (Adviescommissie Burgerbetrokkenheid bij klimaatbeleid, 2021).

Vanuit de wetenschap kwam al veel eerder een roep voor meer deliberatieve innovaties op het gebied van klimaatwetgeving, aangezien de bestaande democratische systemen hiertoe niet zouden volstaan. Zo zijn politici vaak te responsief naar hun electoraat waardoor het nemen van impopulaire maatregelen bijzonder lastig is. Ook hebben klimaatwetenschappers doorgaans weinig invloed op de politiek, waardoor de urgentie van het klimaatprobleem niet goed doordringt. Verder worden politici vaak beïnvloed door invloedrijke lobbyisten uit het bedrijfsleven die vaak weinig op hebben van klimaatmaatregelen. Doordat burgers in een burgerforum onafhankelijk opereren en onder leiding van experts tot een oordeel komen heeft deze vorm van burgerinspraak mogelijk veel potentie om tot oplossingen voor klimaatverandering te komen. (Niemeyer, 2013; Howarth et al., 2020). Recent onderzoek van (Forsberg, 2020) naar de Irish Citizens' Assembly in 2016 laat zien dat burgerfora in potentie een uitermate geschikt middel zijn om tot oplossingen voor *wicked problems* te komen.

De hoofdvraag van mijn onderzoek luidt als volgt:

“Welke invloed had la Convention citoyenne pour le climat invloed op het Franse overheidsbeleid?”

Zoals hierboven beschreven is onderzoek naar de politieke invloed van *deliberative mini-publics* nog relatief onontgonnen terrein, en roept vragen op over de toe te passen methodologie. In de onderzoeken die omtrent dit thema zijn gedaan werd gekeken in hoeverre de voorstellen van het betreffende *deliberative mini-public* overeenkwamen met de daaropvolgende wetsvoorstellen in het parlement/gemeenteraad.

Deze manier van onderzoeken heeft echter als tekortkoming dat het de preferenties en plannen die beleidsmakers en politici vóór het *deliberative mini-public* hadden met betrekking tot de voorstellen niet worden meegenomen. Men gaat er in de onderzoeken vanuit dat politici hierover geen preferenties hebben, en dat er zonder het *deliberative mini-public* politiek gezien niks was gebeurd, hetgeen vrijwel nooit het geval is (Vrydagh & Caluwaerts, 2020).

Als antwoord op deze tekortkoming hebben Vrydagh & Caluwaerts recentelijk het *Sequential impact matrix Framework* ontwikkeld. In dit model worden de voorstellen van een *deliberative mini-public* zowel vergeleken met de beleidsoutput als met de plannen van politici vóór het *deliberative mini-public*, hetgeen een completer beeld geeft van de daadwerkelijke politieke invloed (Vrydagh & Caluwaerts, 2020). Dit is dan ook het model dat gebruikt zal worden ter beantwoording van de hoofdvraag. Verdere toelichting op het SIM-model is te vinden in hoofdstuk 2.

In lijn met het SIM-model zijn de volgende twee deelvragen opgesteld

1. *In welke mate werden de voorstellen van de Convention citoyenne pour le climat overgenomen in het besluitvormingsproces?*
2. *Welke invloed had de Convention citoyenne pour le climat, rekening houdend met de initiële preferenties van beleidsmakers?*

In hoofdstuk 2 zal dieper ingegaan worden op de theorie van *deliberative mini-publics* en de invloed hiervan. In hoofdstuk 3 volgt een uitgebreidere beschrijving van de CCC en de politiek-maatschappelijke context waarin die plaatsvond. Vervolgens zal in hoofdstuk 4 op de toegepaste methodologie, casusselectie en validiteit worden ingegaan. In hoofdstuk 5 zullen de resultaten worden gepresenteerd en in hoofdstuk 6 zullen de conclusies, implicaties en suggesties voor vervolgonderzoek worden besproken.

Hoofdstuk 2: Focus – Theoretisch kader

De focus van dit onderzoek zal liggen op de impact van burgerfora op het overheidsbeleid. Echter, voor een goed begrip van het huidige debat omtrent de impact van burgerfora en andere interactieve beleidsvormen, is het handig om een stap terug te doen en te kijken naar wat burgerfora nou precies zijn en waar zij voor dienen. In dit theoretische hoofdstuk zullen dan ook de volgende twee theoretische deelvragen centraal staan:

1. *Wat zijn burgerfora en welk doel dienen zij?*
2. *Wat is er in de bestaande literatuur bekend over de impact van burgerfora op het overheidsbeleid?*

2.1 Wat zijn burgerfora en welk doel dienen zij?

Ter beantwoording van de vraag wat burgerfora zijn en welk doel zij dienen, zal eerst worden ingegaan op de nieuwe stroming van democratische vernieuwing en deliberatieve democratie. Vervolgens zal er verder ingezoomd worden op *deliberative mini-publics* en dan specifiek burgerfora.

2.1.1 Nieuwe stroming democratische vernieuwing

Onder wetenschappers is er een breed gedragen consensus dat hedendaagse westerse democratieën zich in crisis bevinden en dat er sprake is van een 'democratisch tekort' (Farrell, O'Malley, & Suiter, 2013; Fisher, 2012; Grönlund, Bächtiger, & Setälä, 2014; Michels & Binnema, 2018). Zo lopen in vele landen de opkomstcijfers voor verkiezingen terug, zijn steeds minder mensen (actief) lid van een politieke partij, groeien populistische partijen in omvang en loopt het vertrouwen in de politiek en in instituties terug (Farrel, O'Malley, & Suiter, 2013; Grönlund, Bächtiger, & Setälä, 2014). Deze signalen zijn echter zowel door de wetenschap als door de politiek niet onopgemerkt gebleven. Sinds de jaren 90 is er sprake van een enorme toename van het aantal interactieve vormen van beleidsvorming om de kloof

tussen beleidsmakers en publieke opinie te overbruggen en zo het 'democratische tekort' van westerse democratieën te verkleinen (Fournier, Kolk, Carthy, Blais, & Rose, 2011; Grönlund, Bächtiger, & Setälä, 2014). Men spreekt dan ook wel van een 'tweede golf' van democratische vernieuwing. Waar de eerste golf van democratische vernieuwing zich richtte op de invoering van algemeen kiesrecht, scheiding der machten en vrije verkiezingen, richt de tweede golf zich vooral op meer directe inspraak van burgers in de politiek in de vorm van o.a. Burgerfora, burgerraden en andere vormen van directe inspraak (Farrel, O'Malley, & Suiter, 2013).

2.1.2 Deliberatieve democratie

Deze interesse voor nieuwe vormen van directe democratie valt samen met de groeiende wetenschappelijke interesse voor de theorie van deliberatieve democratie. De exacte invulling van dit begrip is nogal multi-interpretabel maar de gemene deler is het normatieve idee dat bij politieke besluitvorming debat en discussie centraal moeten staan en dat collectieve besluiten pas legitiem zijn als hier redelijke discussie en debat aan vooraf zijn gegaan in plaats van dat zij de som zijn van individuele preferenties (Eagan, 2016; Elstub & McLaverty, 2014). De voorkeuren van burgers en/of beleidsmakers moeten gevormd worden door discussie in plaats van door puur door eigenbelang. Discussie en debat leidt ertoe dat standpunten worden gebaseerd op informatie-uitwisseling en op gegronde argumenten en niet op persoonlijke zorgen, vooroordelen of denkbeelden die niet verdedigbaar zijn. Uiteindelijk leidt dit ertoe dat collectieve beslissingen de uitkomst zijn van redelijkheid & argumenten en niet van politieke macht (Eagan, 2016).

Openbaarheid is dan ook een van de kernwaarden van deliberatieve democratie. Dit houdt in dat problemen in een samenleving bekend zijn en openlijk kunnen worden bediscussieerd. De *public sphere* dient dus goed te functioneren. Daarnaast horen processen in democratische instituties openbaar en toegankelijk te zijn (Elstub & McLaverty, 2014)

De meeste aanhangers van de theorie van deliberatieve democratie zijn dan ook van mening dat het zoveel mogelijk streven naar de inclusie van burgers en hun standpunten waardoor zoveel mogelijk argumenten worden meegenomen in deliberatie uiteindelijk tot de meest legitieme en redelijke politieke besluiten leidt (Eagan, 2016)

Er is onder aanhangers deliberatieve democratie dan ook vaak sprake van een zekere afkeer van de huidige politieke systemen. Zo zijn huidige politieke systemen vaak erg competitief wat ertoe leidt dat politici er alles aan doen om zoveel mogelijk stemmen te vergaren, waarbij het niet uitmaakt dat zij misleid worden of onvolledige informatie krijgen. En alhoewel er vaak wel sprake is van deliberatie, wordt dit enkel gedaan door volksvertegenwoordigers en niet door de burgers zelf (Ryan & Smith, 2014).

De laatste jaren steeds is dan ook steeds de meer nadruk komen te liggen op de praktische invulling van deliberatieve democratie. Voorbeelden hiervan zijn onder meer het streven naar herstructurering en decentralisatie van de staat, het streven naar een *transnational civil society* en de opkomst van *deliberative mini-publics* die de idealen van deliberatieve democratie nastreven als aanvulling op bestaande politieke systemen. (Elstub & McLaverty, 2014; Ryan & Smith, 2014)

2.1.3 Deliberative mini-publics

Vanuit aanhangers van de deliberatieve democratie, is er de laatste jaren een groeiende aandacht voor *Deliberative mini-publics*, aangezien zij de waarden van deliberatieve democratie, proberen na te streven in een kleine setting (Curato & Böker, 2015; Elstub, 2014; Ryan & Smith, 2014; Smith & Setälä, 2018). Over de exacte definitie van het begrip *Deliberative mini-publics* is echter niet iedereen het eens. Zo hanteert Archon Fung een zeer brede definitie waarin vrijwel iedere vorm van interactieve beleidsvorming/ inspraak gezien kan worden als een *Deliberative mini-public*, terwijl James S. Fishkin juist zeer restrictief is en alleen *Deliberative Polls* als een volwaardig *Deliberative mini-public* ziet. De meeste wetenschappers hanteren echter een definitie die tussen deze twee uitersten inzit (Ryan & Smith, 2014). Volgens deze definitie zijn *Deliberative mini-publics* instituties waarin (1) deelnemers representatief zijn voor de betreffende populatie, (2) deelnemers geïnformeerd worden over het issue en (3) er sprake is van gestructureerde deliberatie (Elstub, 2014; Ryan & Smith, 2014). *Deliberative mini-publics* worden doorgaans op ad-hocbasis door

beleidsmakers ingezet en zijn vaak issue-specifiek en worden na afloop meestal weer ontbonden (Elstub, 2014; Grönlund, Bächtiger, & Setälä, 2014).

De exacte vorm van *Deliberative mini-publics* kan echter nogal verschillen van kleine initiatieven op lokaal niveau tot grote burgerfora op nationaal niveau. De verschillende vormen van *Deliberative mini-publics* en hun verschillen zijn hieronder schematisch weergegeven.

	Citizen juries	Planning cells	Consensus conferences	Deliberative polls	Citizen assemblies
Developed by (first instance)	Crosby (the United States, 1971)	Dienel (Ger., 1970s)	Danish Board of Technology (1987)	James Fishkin (the United States 1994)	Gordon Gibson (Canada, 2002)
No. of citizens	12-26	100-500	10-18	100-500	103-160
No. of meetings	4-5 days	4-5 days	7-8 days	2-3 days	20-30 days
Selection method	Random selection	Random selection	Random + self-selection	Random selection	Random + self-selection
Activities	Information + deliberation	Information + deliberation	Information + deliberation	Information + deliberation	Information + deliberation + consultation
Result	Collective position report	Survey opinions + Collective position report	Collective position report	Survey opinions	Detailed policy recommendation
Destination of proposal	Sponsor and mass media	Sponsor and mass media	Parliament and mass media	Sponsor and mass media	Government and public referendum

Tabel 2.1 Uit (Elstub, 2014, p. 170)

De veronderstelde voordelen van *Deliberative mini-publics* zal ik hieronder puntsgewijs doorlopen.

1. **Willekeurige selectie** Bij *Deliberative mini-publics* worden deelnemers door middels van loting uitgekozen. Aangezien dit niet altijd leidt tot een representatief sample van de bevolking, wordt er vaak gebruik gemaakt van *stratified sampling*. Het idee hierachter is dat de diversiteit van de groep deelnemers ertoe leidt dat er een groter aantal meningen en geluiden binnen de samenleving wordt meegenomen. Dit in tegenstelling van tot 'open' vormen van burgerconsultatie, waarbij er vaak een oververtegenwoordiging is van autochtonen, mannen en hoogopgeleiden (Elstub, 2014; Smith, 2009; Smith & Setälä, 2018). Daarnaast zijn deelnemers doorgaans vreemden van elkaar, hetgeen voorkomt dat er groepsdenken ontstaat (Setälä, 2017)
2. **Rol van experts** Een ander kenmerkend aspect van *deliberative mini-publics* is de centrale rol die experts spelen. Bij *deliberative mini-publics* worden experts rondom uitgenodigd om deelnemers te informeren over het betreffende thema, zodat

deelnemers beter goed geïnformeerd zijn over het thema waar ze uiteindelijk beslissingen over moeten nemen, hetgeen wat vanuit de theorie van deliberatieve democratie zeer wenselijk is (Elstub, 2014; Smith, 2019). Sommigen zien *deliberative mini-publics* dan ook als dé manier om expertise te ‘democratiseren’ (Smith, 2009)

3. **Deliberatie & debat** Misschien wel het belangrijkste aspect van *deliberative mini-publics* waar aanhangers van deliberatieve democratie erg enthousiast over zijn is de deliberatiefase van *deliberative mini-publics*. Nadat de deelnemers voldoende zijn geïnformeerd over het beleidsonderwerp volgt een fase waarin deelnemers met elkaar in debat gaan om uiteindelijk tot hun aanbevelingen te komen. Het feit dat deelnemers hun standpunten moeten openlijk moeten verdedigen leidt tot beter onderbouwde meningen en meer begrip voor elkaars standpunten. Persoonlijke vooroordelen spelen minder een rol en deelnemers veranderen doorgaans ook van hun initiële standpunten. Hierbij is het wel van belang dat gespreksleiders goed te werk gaan en ook oog hebben voor de standpunten van deelnemers die minder uitgesproken zijn (Elstub, 2014; Smith, 2009; Smith & Setälä, 2018)

Kortom, doordat een representatieve groep burgers doormiddel van advies van experts en uitgebreide deliberatie tot een goed onderbouwd besluit komt, wordt er verondersteld dat *deliberative mini-publics* de ‘rauwe’ publieke opinie weten te transformeren in een ‘rationele’ publieke opinie die serieuze politieke aandacht verdient (Curato & Böker, 2015).

Desalniettemin is er ook kritiek op het gebruik van *deliberative mini-publics* in politieke besluitvorming. Zo zetten critici vraagtekens bij de legitimiteit van *deliberative mini-publics*, aangezien zij na afloop worden ontbonden en, in tegenstelling tot politici, geen verantwoording hoeven af te leggen (Lafont, 2014). Daarnaast stellen sommige wetenschappers zich de vraag of selectie doormiddel van random sampling niet leidt tot exclusie van sommige geluiden, aangezien met het beperkte aantal deelnemers zelden een volledige afspiegeling van de maatschappij kan worden bereikt en er vrijwel altijd sprake is van een zekere mate van zelfselectie bij deelnemers (Elstub, 2014; Ryan & Smith, 2014)

2.1.4 Burgerfora

Eén vorm van *deliberative mini-publics* die de laatste jaren buitengewoon veel aandacht heeft gekregen in zowel de wetenschap als de politiek is het burgerforum. Alhoewel er tot op heden slechts een handjevol hebben plaatsgevonden, worden burgerfora doorgaans gezien als de beste en de meest democratische vorm van een *deliberative mini-public* (Elstub, 2014). Sommigen spreken zelfs van '*Deliberation-on-steroids*' (Fournier et al., 2011).

Hier zijn een aantal redenen voor; Allereerst is het aantal deelnemers bij een burgerforum groot. Hierdoor is de representativiteit van deelnemers veel hoger dan bij andere kleinere vormen van *deliberative mini-publics* zoals *Citizen juries*' en *Planning cells*. Ook is het tijdsspan van een burgerforum veel groter dan van andere *deliberative mini-publics*, hierdoor is er meer ruimte voor diepgaande consultatie van experts en besluitvorming. Daarnaast hebben de aanbevelingen van een burgerforum vaak veel politiek gewicht (Elstub, 2014; Fournier et al., 2011; Smith, 2009).

Het eerste burgerforum ooit vond plaats in 2004 in de Canadese staat British Columbia met als thema electorale hervorming. In 2006 vond er een soortgelijk fora plaats in Ontario en in Nederland. Alhoewel de plannen van de burgerfora in geen van de drie gevallen werden doorgevoerd, waren de ervaringen met dergelijke burgerfora buitengewoon positief. Deelnemers waren zeer tevreden over hun deelname en toonden na afloop meer interesse in politiek en maatschappij (Fournier et al., 2011). Onderzoek naar een burgerforum in Ierland liet gelijksoortige resultaten zien (Farrell et al., 2013).

2.2 Wat weten over de invloed van burgerfora op overheidsbeleid?

2.2.1 De invloed van Deliberative mini-publics

Hoewel er de laatste jaren zeer veel wetenschappelijke aandacht is voor *deliberative mini-publics*, richt het gros van de onderzoeken zich op het interne functioneren van *deliberative mini-publics* zoals de samenstelling van deelnemers, mate van deliberatie, effecten op

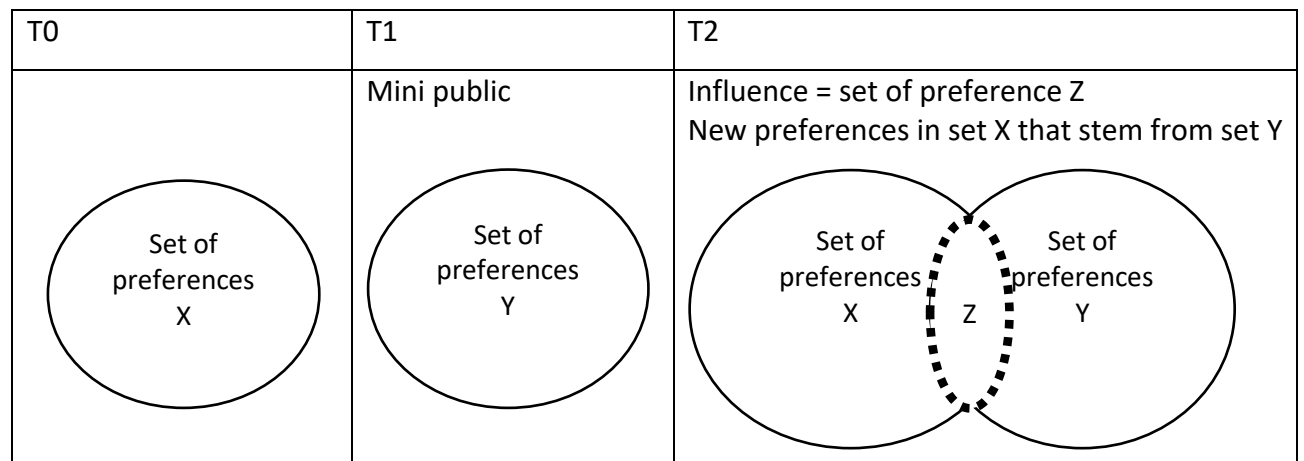
deelnemers etc. Naar de politieke invloed van *deliberative mini-publics* is tot op heden nog maar weinig onderzoek gedaan (Elstub, 2014; Jacquet & van der Does, 2020; Michels & Binnema, 2018; Setälä, 2017; Vrydagh & Caluwaerts, 2020). Het onderzoek dat er wel is gedaan laat zien dat de beleidsimpact van *deliberative mini-publics* doorgaans vrij laag is (Elstub, 2014; Setälä, 2017). Aangezien *deliberative mini-publics* doorgaans op consultatieve basis worden gebruikt, worden aanbevelingen vaak nauwelijks of niet meegenomen door beleidsmakers. Vaak is er sprake van ‘*cherry picking*,’ waarin beleidsmakers alleen de voorstellen eruit pikken die aansluiten bij hun eigen preferenties. Geheel onlogisch is dit niet. *Deliberative mini-publics* hebben vrijwel nergens ter wereld een wettelijke status en kunnen ook geen verantwoording afleggen. Dit leidt ertoe dat beleidsmakers vaak de legitimiteit van *deliberative mini-publics* in twijfel trekken. Daarnaast hebben mensen in het algemeen vaak de neiging om hun argumenten af te wegen aan de hand van hun reeds bestaande vooroordelen en wereldbeelden. Partijgebonden politiek heeft de neiging om dit proces te versterken. Verder zijn er aanwijzingen dat beleidsmakers strategisch gebruik maken van *deliberative mini-publics* door ze in te zetten rondom controversiële beleidsthema’s om zo te kunnen claimen dat de stem van de burger is meegenomen (Setälä, 2017).

De tot nu toe zwakke beleidsimpact van *deliberative mini-publics* heeft ertoe geleid dat sommige wetenschappers pleiten voor een betere institutionalisering van *deliberative mini-publics*. Waarin de rol van *deliberative mini-publics* wettelijk wordt vastgelegd. De juiste balans vinden is echter lastig, aangezien een te strakke koppeling van *deliberative mini-publics* aan de politiek, politieke beïnvloeding in de hand kan spelen (Hendriks, 2015; Setälä, 2017).

2.2.2 Sequential impact matrix

Zoals hierboven vermeld is de politieke invloed van *deliberative mini-publics* nog maar in beperkte mate onderzocht. Uit onderzoeken van Michels en Binnema (2018) en Pogrebinski en Ryan (2017) naar respectievelijk twee G1000 toppen en de National Public Policy Conferences in Brazilië kwamen wisselende resultaten naar voren. In beide onderzoeken werd gekeken naar de mate waarin de aanbevelingen van de *deliberative mini-publics* overeenkwam met de daaropvolgende wetsvoorstellen in het parlement/gemeenteraad.

Deze onderzoeksmethode heeft echter als tekortkoming dat het de preferenties en plannen die beleidsmakers en politici vóór het *deliberative mini-public* hadden met betrekking tot het beleidsdomein niet worden meegenomen. Men gaat er in de onderzoeken vanuit dat politici hierover geen preferenties hebben, hetgeen vrijwel nooit het geval is (Vrydagh & Caluwaerts, 2020). Om deze tekortkoming op te lossen ontwikkelden Vrydagh & Caluwaerts het Sequential Impact Matrix Framework om de impact van *deliberative mini-publics* te meten.

Tabel 2.2 Sequential Impact matrix Uit (Vrydagh & Caluwaerts, 2020, p. 5)

Het SIM-model veronderstelt dat beleidsmakers een *Set of Preferences X* hebben op T0. Op T1 vindt vervolgens het mini-publiek plaats, en diens voorstellen worden weergegeven door *Set of preferences Y*. De overlap tussen beide *Sets of Preferences op T2*, hierboven weergegeven door Z, is de invloed die het mini-publiek heeft gehad.

Het SIM-model onderscheidt daarnaast verschillende soorten manieren waarop *Deliberative mini-publics* het beleidsproces kunnen beïnvloeden.

1. **Continuous influence:** Hier is sprake van als een voorstel van een mini-publiek direct overeenkomt met de preferenties van beleidsmakers op T0, en er dus geen waarneembaar verschil is op T2
2. **Enriching influence:** Hier is sprake van wanneer beleidsmakers op T0 preferenties hadden met betrekking tot een voorstel en het mini-publiek hier vervolgens aanvullende voorstellen op doet.

3. **Innovating influence:** Wanneer beleidsmakers op T0 geen preferentie hadden met betrekking tot een bepaald thema en het mini-publiek hierover vervolgens nieuwe plannen komt, is er sprake van een *innovating influence*
4. **Shifting influence:** Hier is sprake van wanneer een mini-publiek met voorstellen komt die fundamenteel anders zijn dan de initiële preferenties van beleidsmakers op T0.
5. **Inhibiting influence:** Wanneer een mini-publiek ervoor zorgt dat de initiele preferenties van beleidsmakers geen doorgang vinden op T0 is er sprake van een Inhibiting influence.

De bovenstaande manieren van invloed zijn mede afhankelijk van de mate van *uptake* van beleidsvoorstellen. Beleidsvoorstellen kunnen immers volledig, gedeeltelijk of helemaal niet worden ingevoerd. De verhouding tussen de mate van *uptake* en de manier van invloed is hieronder schematisch weergegeven.

T0	T1	T2	Kinds of uptake	Kinds of influence
A	A	A	Uptake	Continuous influence
		a	Partial uptake	Limited continuous influence
		B or o	No uptake	No influence
a	A	A	Uptake	Enriching influence
		a	Partial uptake	Limited enriching influence
		B or o	No uptake	No influence
o	A	A	Uptake	Innovating influence
		a	Partial uptake	Limited innovating influence
		B or o	No uptake	No influence
B	A	A	Uptake	Shifting influence
		a	Partial uptake	Limited transformative influence
		B or o	No uptake	No influence
		o	Uptake	Inhibiting influence
A = a preference B = a different preference			a = the part of the preference A o = no preference	

Tabel 2.3 typen invloed uit (Vrydagh & Caluwaerts, 2020, p. 7)

Hoofdstuk 3: Locus – La convention citoyenne pour le climat

Zoals vermeld in de inleiding, zal La convention citoyenne pour le climat het object zijn van mijn onderzoek. In dit hoofdstuk zal allereerst worden ingegaan op de Gelehesjesbeweging en de sociaal-politieke waarin de CCC plaatsvond. Hierna zal een beeld worden gegeven van hoe de CCC exact in zijn werk ging.

3.1 Sociaal-politieke context van La convention citoyenne pour le climat

Op 7 mei 2017 werd Emmanuel Macron verkozen tot president van Frankrijk met 66,10% van de stemmen. Zijn tegenstander Marie le Pen maakte met slechts 33,10% van de stemmen geen schijn van kans (Ministère de l'Intérieur, z.d.). Op het moment van zijn verkiezing stond Frankrijk er economisch gezien niet al te best voor. Want alhoewel vrijwel heel Europa weer uit de crisis was, kampte Frankrijk met relatief lage economische groei, een begrotingstekort van meer dan 3% van het BBP en een werkloosheidspercentage dat al sinds 2012 op 10% bleef steken. Tevens werd 30% van het BBP uitgegeven aan sociale zekerheid, het hoogste percentage van alle EU-landen. (OECD, z.d.)

Daarbij waren de inkomsten uit sociale premies (384 miljard) bij lange na niet voldoende om de kosten (600 miljard) van dit megalomane sociale zekerheidstelsel te dekken. Macron besloot hierom om in 2018 de CSG¹ te verhogen, terwijl de sociale bijdragen voor bedrijven vrijwel hetzelfde bleven. Dit zorgde er in combinatie met tegenvallende economische groei voor dat de middenklasse, die in Frankrijk zeer groot is, in hun portemonnee geraakt werd. Daarnaast kwam Macron met een verhoging van accijnzen op benzine, om de energietransitie te bekostigen. Deze maatregel raakte voornamelijk mensen die buiten de grote steden leven, en die afhankelijk zijn van hun auto om in het dagelijks leven te functioneren (Laye, 2019).

¹ Sociale premie voor werkenden, gepensioneerden en uitkeringsgerechtigden.

Deze maatregelen zorgden er samen met een verlaging van de vermogensbelasting voor dat Macron het imago kreeg van een 'president voor de rijken' veel 'normale Fransen' werden namelijk geraakt in hun portemonnee door zijn maatregelen. De verhoging van de accijnzen op benzine was de druppel die de emmer deed overlopen (Laye, 2019). In mei 2018 startte een bezorgde automobiliste een petitie tegen de verhoging van de brandstofprijzen die meer dan 1 miljoen keer werd ondertekend. Maar pas in de herfst liepen de spanningen hoog op, twee boze vrachtwagenchauffeurs riepen op Facebook op tot een 'nationale blokkade' tegen de verhoging van de brandstofprijzen en een video waarin medeoprichter van de Gelehesjesbeweging Jacline Mouraud aan Macron vroeg om de verhoging terug te draaien werd meer dan 6 miljoen keren bekeken (Brut, 2018). Deze geluiden vonden gretig aftrek binnen Facebookgroepen voor mensen die zichzelf 'boze burgers' noemden. Het aantal leden van deze groepen explodeerde in oktober 2018, wat ertoe leidde dat burgers massaal gehoor gaven aan de oproep om op 17 november 2018 de straat op te gaan (Sénecat, 2019).

Hiermee was de eerste protestdag een feit. In de grote steden gingen mensen de straat op, en buiten de steden werden er verschillende wegblokkades georganiseerd. Op wat incidenten na verliep de dag redelijk gemoedelijk, de sfeer was nog ludiek. De zaterdag erop sloeg de sfeer echter compleet om. Alhoewel het aantal deelnemers halveerde, werden vooral in Parijs de protesten steeds heftiger van aard. Op 1 december bestormden demonstranten de Arc de Triomphe. Werd er voor miljoenen euro's aan vernielingen gepleegd, en gingen honderden auto's in vlammen op. En alhoewel de Gele hesjes in eerste instantie de straat opgingen om te demonstreren tegen de verhoging van de brandstofaccijnzen, werden de protesten steeds meer 'anti-establishment.' Het politieke wantrouwen en het gevoel 'ongehoord' te zijn kwam steeds duidelijker naar voren. Een reactie van Macron kon hierop niet uitblijven. (Brut, 2018; Van Muijen, 2021) Op 10 december kondigde hij een lastenverlichting van 10 miljard euro aan, vooral voor mensen met een laag inkomen. Ook ging de voorgenomen verhoging van de brandstofaccijnzen van tafel. Tevens kondigde hij aan dat hij direct met de Franse burger in debat wilde gaan, om zo de kloof tussen burger en overheid te verkleinen. Ondanks de toezeggingen van Macron gingen de protesten echter gewoon door. Velen vonden de maatregelen van Macron namelijk niet ver genoeg gaan (Brut, 2018; Le Monde, 2018).

Begin januari maakte de Franse regering bekend wat voor vorm dit debat ging krijgen, en kondigde definitief het 'Grand débat national' aan. Twee maanden lang werden er lokale

debatten georganiseerd door gemeenten, was het mogelijk voor Fransen om online hun mening te geven op een speciaal daarvoor gecreëerd platform, werden er stands geplaatst in treinstations en postkantoren, en werden er bijeenkomsten georganiseerd met experts uit verschillende domeinen. Ook konden Franse burgers brieven insturen, en lag er in de helft van de Franse gemeentehuizen een boek waarin burgers hun mening konden opschrijven (franceinfo, 2019; Le Monde, 2019)

Halverwege maart werden de laatste afsluitende debatten georganiseerd en was het tijd om de balans op te maken. De resultaten logen er niet om. In totaal werden er 10.134 lokale debatten georganiseerd waar ongeveer een half miljoen Fransen aan meededen, 27.374 Fransen stuurden een brief in en er werden maar liefst 1.932.884 bijdragen geleverd op het online platform (Le Grand Débat National, z.d.). Op 8 april presenteerde de regering de eerste resultaten van het GDN. Hieruit bleek dat Franse burgers bijna unaniem voor belastingverlagingen zijn, omdat Frankrijk de grootste belastingdruk ter wereld kent. Verder onderschreven veel Fransen de noodzaak om de klimaatverandering tegen te gaan, maar stonden zij doorgaans negatief tegenover 'strafbelastingen' op onder andere benzine. Verder vonden veel Fransen dat overheidsdiensten beter toegankelijk moeten zijn en dicht bij de burger moeten staan. Ook vonden Fransen dat burgers beter moeten worden betrokken bij publieke besluitvorming en dat de democratie representatiever moet worden gemaakt (Gouvernement français, 2019).

3.2 La convention citoyenne pour le climat: Hoe ging het in zijn werk?

De CCC door velen gezien als direct antwoord op de Gelehesjesbeweging (Giraudet et al., 2021; Mellier & Wilson, 2020; Phalnikar, 2021; Van Muijen, 2021)

Op 25 april 2019 kondigde Emmanuel Macron een burgerforum omtrent klimaatverandering aan op een persconferentie naar aanleiding van het Grand Debat National. De Economische, sociale en milieuraad kreeg hiertoe de opdracht om een burgerforum te organiseren met als opdracht om met maatregelen te komen om in 2030 tot 40% Co2-reductie te komen (Adaoust & Matalon, 2019). Macron beloofde vooraf om de maatregelen van het forum 'zonder filter' over te nemen in wetgeving, of om deze voor te leggen aan de bevolking door middel van een referendum (Mellier & Wilson, 2020).

De leiding van de CCC werd verdeeld onder meerdere commissies.

Het zogeheten '*Comité de gouvernance*' bestaande uit politici, vertegenwoordigers uit het maatschappelijk middenveld en wetenschappers uit verschillende disciplines was verantwoordelijk voor de agendavorming en de regels van de bijeenkomsten

Daarnaast waakte het *Collège des garants* over de onafhankelijkheid en goede werkomstandigheden van het CCC. Daarnaast was er een team van 19 klimaatwetenschappers beschikbaar om deelnemers te informeren over klimaatverandering en om feedback te geven op voorstellen. Ook stond er een team van 6 juridisch experts klaar om deelnemers te helpen voorstellen juridisch correct te formuleren, hetgeen nog niet eerder is vertoond bij een burgerforum (Convention Citoyenne pour le Climat, 2020; Giraudet et al., 2021). De organisatie had de beschikking over een budget van 4,5 miljoen euro voor de logistieke uitvoering van het CCC, dit werd grotendeels gebruikt voor onkostenvergoedingen en om deelnemers en experts te huisvesten. Ter vergelijking: het Britse Climate Assembly UK had een budget van slechts 600.000 euro (Mellier & Wilson, 2020).

Uit een poule van 300.000 willekeurige telefoonnummers werden uiteindelijk 150 deelnemers en 40 reserves geselecteerd om mee te doen aan de CCC. Om de diversiteit te waarborgen werd er doormiddel van *stratified sampling* voor gezorgd dat de poule aan deelnemers representatief was op basis van geslacht, leeftijd, sociaal-economische status, opleidingsniveau, regio en type woonplaats.² Vergelijkend onderzoek van (Fabre et al., 2020) tussen de groep deelnemers en de gemiddelde Franse bevolking liet zien dat de groep aan deelnemers ongeveer hetzelfde dacht over onderwerpen als politiek en onderwijs etc., maar dat de deelnemers van de CCC zich over het algemeen iets meer zorgen maakten over klimaatverandering. Dit had er mogelijk mee te maken dat mensen de uitnodiging ook konden weigeren, waardoor er toch een beperkte mate van zelfselectie plaatsvond.

De CCC vond plaats gedurende 7 weekenden in de periode van oktober 2019 tot juni 2020.

² Grote stad, klein dorp, platteland etc.

Om voor transparantie te zorgen werden, waar mogelijk, de bijeenkomsten live gestreamd op Youtube. De eerste twee weekenden stonden in het teken van de leerfase, waarbij de deelnemers in groepsverband seminars kregen van verschillende klimaatexperts.

De drie daaropvolgende weekenden stonden in het teken van besluitvorming waarbij deelnemers in kleine groepen op zoek gingen naar oplossingen voor het klimaatprobleem. Hierbij stonden vijf deelonderwerpen centraal, te weten:

- Eten (Voeding & landbouw)
- Wonen (Wonen & huisvesting)
- Werken & produceren (Arbeid & industrie)
- Reizen (Transport & Ruimtelijke ordening)
- Consumeren (Levensstijl & consumptie)

De laatste twee sessies stonden in het teken van besluitvorming, waarbij er uiteindelijk door middel van stemming een aanbevelingsrapport met 149 voorstellen werd gepresenteerd.

Session 1 4-5-6 October 2019	Session 2 25-26-27 October 2019	Session 3 15-16-17 november 2019	Session 4 10-11-12 January 2020	Session 5 7-8-9 February 2020	Session 6 6-7-8 March 2020	Session 7 19-20-21 june 2020
Introduction	Thematic overview	Initiation	Consolidation Separation of proposals and recommendations	Finalisation Engagement with policy-makers and stakeholders	Validation Thematic work presented in plenary gatherings	Closure
Introductions	State of the art	Preliminary solutions Preliminary assessment of their contribution	Identification of cross-cutting issues	Debate	Advanced writing of the report	Final votes Formal submission of the report
Objectives Introduction to climate change	Controversies Solutions		Initiation of report writing	Validation of report outline Writing assignments		

Tabel 3.1 Overzicht per sessie uit (Fabre et al., 2020)

Op 29 juni 2020 hield Emmanuel een persconferentie voor alle leden van de CCC. Hier deed hij de toezegging om 146 van 149 over te nemen. Drie voorstellen werden door hem door middel van een *joker* van tafel geveegd. Zo besloot Macron het plan om een dividendbelasting van 4% in te stellen om de maatregelen te bekostigen niet over te nemen vanwege de negatieve impact op het investeringsklimaat. Daarnaast keurde hij het plan af om de maximumsnelheid op snelwegen te verlagen naar 110 km/h, uit angst voor nieuwe

Gelehesjesprotesten. Verder werd het plan om milieubescherming in de grondwet te verankeren door Macron afgewezen, aangezien dit in strijd was met de bescherming van andere grondrechten (franceinfo, 2020; van Muijen, 2021).

De media-aandacht voor de CCC was zowel gedurende de CCC als na afloop zeer groot. Uit onderzoek bleek dat 70% van de Fransen van de CCC gehoord had en dat een groot deel van de Franse bevolking de voorstellen van de CCC steunde. Dit percentage is het hoogst onder jongeren (95%) en het laagst onder 50-64-jarigen (71%) (Mellier & Wilson, 2020; Van Muijen, 2021). Deze grote aandacht zorgde er tevens voor dat er een publiek debat ontstond over klimaatverandering, waarbij er ook momentum ontstond voor initiatieven buiten de CCC. Zo gaven de burgemeesters van grote Franse steden naar aanleiding van de CCC in een openbare brief aan meer te willen doen aan klimaatmaatregelen op lokaal niveau (Giraudet et al., 2021; Le Monde, 2020).

Hoofdstuk 4: Methodologie

4.1 Hoofd & deelvragen

De hoofdvraag van mijn onderzoek luidt als volgt:

“Welke invloed had la Convention citoyenne pour le climat invloed op het Franse overheidsbeleid?”

Met de volgende deelvragen:

- 3. In welke mate werden de voorstellen van de CCC overgenomen in het besluitvormingsproces?*

Bij deze vraag zal gekeken worden naar de *uptake* van de voorstellen van de CCC

- 4. Welke invloed had de CCC, rekening houdend met de initiële preferenties van beleidsmakers?*

Hier zullen de maatregelen worden vergeleken met de initiële preferenties op T1 en gekeken worden welke typen van invloed, zoals besproken in het theoretisch hoofdstuk, te onderscheiden zijn.

4.2 Casusselectie

Mijn onderzoek zal een *single case study* zijn naar de invloed van de CCC. In de wetenschap wordt doorgaans het onderscheid gemaakt tussen *single case studies*, waarin één object of fenomeen wordt geanalyseerd, of *multiple case studies* waarbij meerdere gelijksoortige cases met elkaar worden vergeleken (Gerring, 2011; Yin, 2008). Alhoewel *multiple-case studies* als meer robuust en betrouwbaar gezien worden, zijn er volgens (Yin, 2008) ook een aantal situaties waarin het gebruik van een *single case study* gerechtvaardigd is:

1. Critical case: Hier is sprake van wanneer een casus wordt gebruikt om een goed geformuleerde theorie met duidelijke hypothesen/verwachtingen te testen. De case study kan dan worden gebruikt om de theorie te testen, bevestigen of uit te breiden.
2. Extreme/unique case: Hier is sprake van wanneer een casus dusdanig bijzonder of uniek is, dat deze sowieso het onderzoeken waard is. Dit soort *case studies* komt vooral voor binnen de medische wetenschap.
3. Representative/typical case: Hier is sprake van wanneer de casus een typisch geval weergeeft van een grotere populatie van casussen. Dit leidt doorgaans tot een grotere betrouwbaarheid van het onderzoek.
4. Revelatory case: Hier is sprake van wanneer onderzoekers nog niet eerder de mogelijkheid hebben gehad om een casus te onderzoeken en dit leidt tot nieuwe inzichten.
5. Longitudinal case: Ook kan een *case* worden gekozen die vervolgens op meerdere momenten wordt onderzocht om zo te kijken hoe een *case* zich ontwikkelt.

Zoals beschreven in hoofdstuk 3 betrof de CCC het allereerste burgerforum waarin klimaatverandering het enige thema was. Daarnaast was de CCC groots opgezet met een hoog budget. Ook werd de CCC in het leven geroepen als antwoord op sociale onlusten, was er sprake van een engagement om de voorstellen zoveel mogelijk over te nemen en was er buitengewoon veel media-aandacht voor de CCC. Dit maakt dat de CCC een *unique case* is waarin het gebruik van een *single case study* gerechtvaardigd is (Yin, 2008). Er zijn echter een aantal andere redenen waarom het gebruik van een *single case study* mij het best leek, deze zal ik hieronder verder toelichten.

Allereerst betreft dit onderzoek de allereerste toepassing van het SIM-model na diens introductie door Vrydagh & Caluwaerts eind 2020. Zoals zij zelf ook aangeven is er meer onderzoek nodig naar de betrouwbaarheid en de praktische uitvoerbaarheid van het model (Vrydagh & Caluwaerts, 2020). Dit is een belangrijke reden om slechts voor één casus te kiezen, aangezien *Single case studies* geschikter zijn voor het toepassen van theorie die nog niet eerder is toegepast, terwijl *multiple case studies* beter geschikt zijn voor het testen van theorie die al eerder is onderzocht (Gerring, 2011). Het toepassen van een niet eerder gebruikt model op meerdere casussen leek mij daarom geen verstandig idee.

Daarnaast zijn *multiple case studies* vooral geschikt in het geval de populatie aan casussen relatief homogeen is (Gerring, 2011). Dit is in het geval van *deliberative mini-publics* echter niet het geval. Zoals eerder besproken in hoofdstuk 2 kunnen *deliberative mini-publics* zeer verschillen in vorm, grootte, tijdsspan etc. Als men specifiek kijkt naar burgerfora dan is de ‘poule’ van afgeronde burgerfora erg klein en daarnaast ook erg heterogeen qua thema, land en periode. Dit maakt dat generalisatie in geval van een *multiple case study* relatief lastig is (Gerring, 2011), hetgeen mijn inziens de keuze voor één case rechtvaardigt.

Een praktische, maar desalniettemin zeer belangrijke factor die ook een rol speelt is het feit dat het tijdsbestek waarbinnen ik mijn empirisch onderzoek moest uitvoeren vrij kort was. Hierdoor was het onderzoeken van meerdere casussen helaas niet mogelijk. Welke implicaties dit heeft voor de validiteit zal ik verder in het hoofdstuk toelichten.

4.3 Datacollectie & analyse

Om tot een beantwoording van de hoofd- en deelvragen te komen is het van belang te beeld te hebben van de Initiële preferenties van beleidsmakers, de aanbevelingen van de CCC en de uiteindelijke beleidsoutput. De bronnen van informatie die zijn gebruikt, zijn hieronder weergegeven.

T0: Initiële preferenties	T1: Preferenties CCC	T2: Besluitvorming
<ul style="list-style-type: none"> - Verkiezingsprogramma presidentsverkiezingen 2017 En Marche! - Loi anti-gaspillage pour une économie circulaire - Loi d'orientation des mobilités - Loi agriculture et alimentation - Loi énergie climat - Suivi de la Convention citoyenne pour le climat - Onderzoek Le Monde 	<ul style="list-style-type: none"> -Eindrapport CCC 	<ul style="list-style-type: none"> -Suivi de la Convention citoyenne pour le climat -Onderzoek Le Monde -Loi Climat et résilience -France Relance -Loi de finances 2021

Tabel 4.1 Bronnen voor onderzoek

Om een goed beeld te krijgen van de voorstellen (T1) is gebruik gemaakt van de laatste versie van het eindrapport van de CCC. Hierin staan alle maatregelen weergegeven alsmede een uitgebreide toelichting op zowel de maatregel als de totstandkoming.

Om de mate van *uptake* te bepalen is er allereerst gebruik gemaakt van de *Suivi de la Convention citoyenne pour le climat*, een website van de Franse overheid waarop wordt bijgehouden wat er met ieder voorstel is gedaan (Gouvernement français 2021). Deze informatie is aangevuld met een onderzoek van journalisten van Le Monde uit februari 2021 waarin de *uptake* van ieder voorstel werd onderzocht (Garric et al., 2021) Dit onderzoek bood een veel kritischere blik op de *uptake* dan het overzicht van de Franse overheid. In aanvulling hierop is gebruikt gemaakt van de drie belangrijkste wetten waarin de maatregelen zijn overgenomen te weten: *La loi Climat et résilience, France Relance & La loi finances 2021*.

Om de mate van invloed te meten is er een vergelijking nodig tussen de aanbevelingen van de CCC en de initiële preferenties van beleidsmakers. In het onderzoek van (Vrydagh & Caluwaerts, 2020) wordt hierbij gebruik gemaakt van het gesloten coalitieakkoord alsmede de verkiezingsprogramma's van de verschillende partijen. Aangezien er in Frankrijk doorgaans geen coalitieakkoorden worden gesloten, is er in eerste instantie gebruik gemaakt van het verkiezingsprogramma van La République en marche!, de politieke partij van Emmanuel Macron. Alhoewel dit als beperking heeft dat dit waarschijnlijk niet alle initiële beleidspreferenties weergeeft, en er mogelijk ook sprake is van strategische preferenties, geeft dit programma toch het beste beeld van de initiële preferenties. Zeker aangezien de president in Frankrijk buitengewoon veel macht heeft. Naast het verkiezingsprogramma is er gebruik gemaakt van vier wetten die tijdens de ambtsperiode van Macron, maar vóór de CCC zijn aangenomen te weten: *Loi anti-gaspillage pour une économie circulaire, Loi d'orientation des mobilités, Loi agriculture et alimentation & Loi Énergie-climat*.

In aanvulling hierop is gebruik gemaakt van informatie van de *Suivi de la Convention citoyenne pour le climat* en het onderzoek van Le Monde. Bij meerdere maatregelen werd hierbij ook een beeld werd gegeven van de initiële preferenties, met name in gevallen wanneer de CCC met voorstellen kwam die al (deels) bestonden.

De 146 maatregelen³ van de CCC zijn per stuk geanalyseerd en gecodeerd aan de hand van onderstaande tabel, die eerder in het theoretisch hoofdstuk besproken is.

T0	T1	T2	Kinds of uptake	Kinds of influence
A	A	A	Uptake	Continuous influence
		a	Partial uptake	Limited continuous influence
		B or o	No uptake	No influence
a	A	A	Uptake	Enriching influence
		a	Partial uptake	Limited enriching influence
		B or o	No uptake	No influence
o	A	A	Uptake	Innovating influence
		a	Partial uptake	Limited innovating influence
		B or o	No uptake	No influence
B	A	A	Uptake	Shifting influence
		a	Partial uptake	Limited transformative influence
		B or o	No uptake	No influence
		o	Uptake	Inhibiting influence
A = a preference		a = the part of the preference A		
B = a different preference		o = no preference		

Tabel 4.2 Sequential impact matrix

³ Vier maatregelen bleken in een latere versie van het rapport te zijn samengevoegd. Hierdoor zijn er geen 149 maar 146 voorstellen geanalyseerd

Aan de hand van de zes beleidsdomeinen die de CCC in zijn rapport hanteert is er een SIM-matrix gemaakt waarbij gekeken is naar de *uptake* van de maatregel en of deze maatregel voorkwam op T0. Hieronder is een voorbeeld te zien hoe dit er voor één maatregel uit ziet, een link naar de volledige coderingsmatrix is te vinden in de bijlage.

Nr.	T0	T1	T2	Uptake	Influence
SD-E4	<u>o</u>	Taxer davantage le carburant pour l'aviation de loisir. <u>A</u>	L'article 59 de la loi de finances pour 2021 prévoit l'augmentation du tarif de la taxe intérieure de consommation sur les produits énergétiques (TICPE) applicable à l'essence d'aviation utilisée pour l'aviation de tourisme privé afin de l'aligner progressivement en deux ans sur le tarif applicable à l'essence utilisée pour les moteurs de véhicules terrestres. <u>A</u>	Uptake	Innovating influence

Tabel 4.3 Voorbeeld SIM-matrix

4.4 Betrouwbaarheid & validiteit

Om de kwaliteit en implicaties van onderzoeken te beoordelen zijn de volgende criteria van belang: (1) *Construct validity* (2) *Internal validity* (3) *External validity* (4) *Reliability* (Yin, 2008) Aangezien *construct validity* niet van toepassing is op mijn onderzoek zal ik de laatste drie aspecten hieronder stapsgewijs bespreken:

Interne validiteit

Dit begrip geeft aan in hoeverre de methodologie betrouwbaar is en de conclusies van het onderzoek voor waar kunnen worden aangenomen. Dit is met name een valkuil voor onderzoeken van verklarende aard, waarbij het van belang is dat er bij de causale relaties geen overige verklarende factoren worden overgeslagen (Yin, 2008). In dit onderzoek is dit deels van toepassing, aangezien er bij het SIM-model ervanuit wordt gegaan dat het Mini-

publiek de enige factor is die het beleidsproces beïnvloedt (Vrydagh & Caluwaerts, 2020). Dit is echter een simplificatie, aangezien er meerdere factoren zijn die de beleidsoutput op T2 beïnvloeden. Met andere woorden, het is vrij onwaarschijnlijk dat als het mini-publiek niet had plaatsgevonden dat er beleidsmatig ook helemaal niks was gebeurd op T2. Het meenemen van andere factoren ligt echter buiten de reikwijdte van dit onderzoek.

Externe validiteit

Hierbij wordt de vraag gesteld in hoeverre de resultaten van het onderzoek generaliseerbaar zijn naar de rest van de populatie. In dit onderzoek gaat het dan specifiek over de vraag in hoeverre de conclusies over de invloed van de CCC iets zeggen over de invloed van andere burgerfora of andere vormen van *deliberative mini-publics*. Zoals eerder vermeld in sectie 4.2 valt de CCC om meerdere redenen te classificeren als *unique case*. Dit maakt dat de generaliseerbaarheid naar andere burgerfora of *deliberative mini-publics* waarschijnlijk niet heel groot is. In hoofdstuk 6 zal hier verder op worden ingegaan.

Betrouwbaarheid

Hierbij wordt ingegaan op de vraag in hoeverre mijn onderzoek herhaalbaar is en in hoeverre dan dezelfde conclusies worden getrokken. In kwalitatief onderzoek is dit eigenlijk alleen te waarborgen door een logboek bij te houden waarin alle stappen worden bijgehouden. In dit onderzoek is dit gewaarborgd door een link naar de coderingsmatrix bij te voegen in de bijlage.

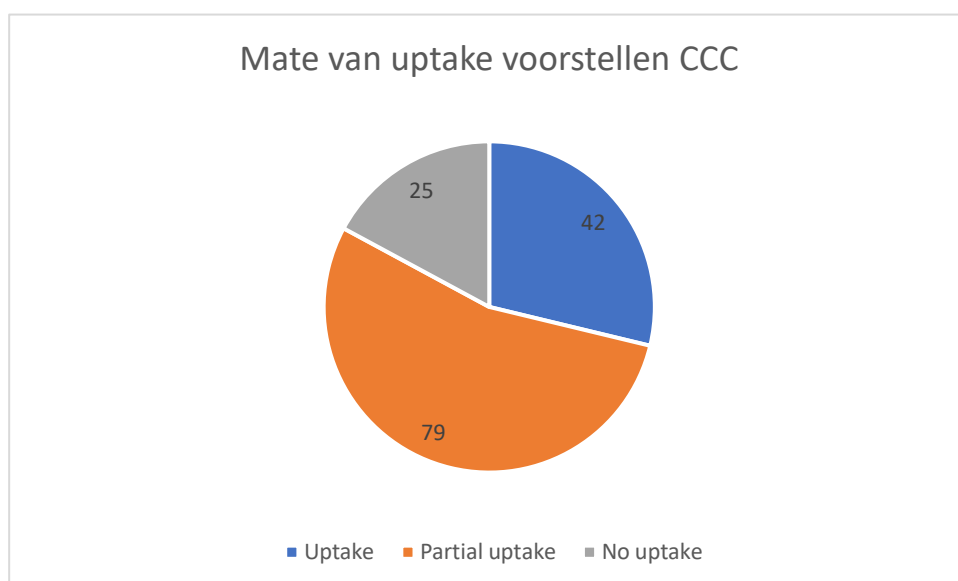
Hoofdstuk 5: Empirische bevindingen

In dit hoofdstuk zullen de resultaten van de kwalitatieve analyse van de voorstellen worden besproken aan de hand van de hierboven besproken deelvragen, te weten:

1. *In welke mate werden de voorstellen van de CCC overgenomen in het besluitvormingsproces?*
2. *Welke invloed had de CCC, rekening houdend met de initiële preferenties van beleidsmakers?*

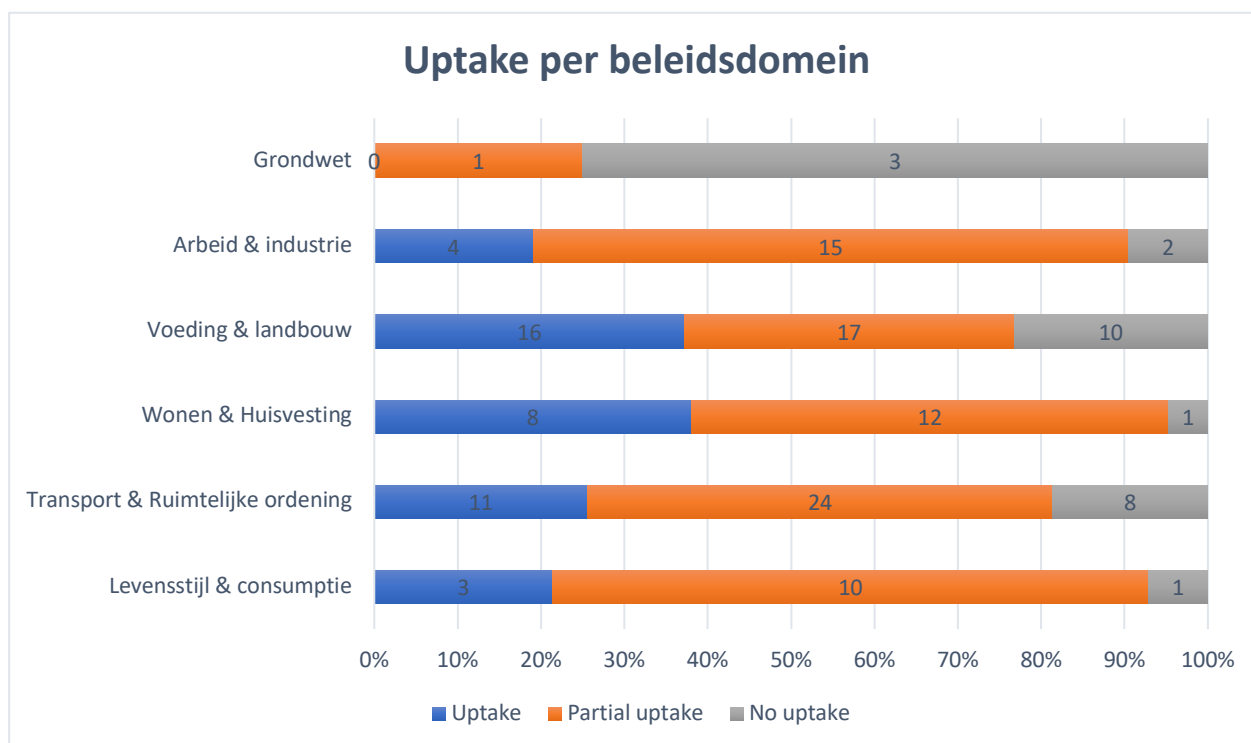
5.1: In welke mate werden de voorstellen van de CCC overgenomen in het besluitvormingsproces?

Analyse van de voorstellen van de CCC, kijkend naar de mate van *uptake* liet de onderstaande resultaten zien.

Figuur 5.1: Mate van uptake voorstellen CCC

Meer dan de helft van de voorstellen werd gedeeltelijk overgenomen in wetgeving, 42 voorstellen werden volledig overgenomen en 25 voorstellen werden uiteindelijk niet overgenomen. Als we de resultaten uitsplitsen naar beleidsthema dan geeft dit de volgende resultaten.

Figuur 5.1: Mate van uptake per beleidsdomein

De mate van *uptake* was het laagst bij de voorstellen binnen het domein Grondwet. Dit domein omvatte slechts 4 voorstellen waarvan één voorstel direct werd geveet door president Macron. De andere voorstellen zijn tot op heden nog niet omgezet in wetswijzigingen. Dit is niet verassend aangezien grondwetswijzigingen vaak tijd kosten en dit niet binnen een jaar tijd geregeld kan worden.

Verder werden er binnen het domein Voeding & Landbouw 10 van de 43 voorstellen niet overgenomen. De voornaamste reden hiervoor was dat veel voorstellen met betrekking tot landbouw niet mogelijk waren te implementeren omdat hiervoor een wijziging van Europese wetgeving voor nodig is.

Binnen het domein Wonen & Huisvesting werden de meeste voorstellen overgenomen in wetgeving. Dit betroffen vooral plannen met betrekking tot het energiezuiniger maken van (publieke) gebouwen en meer openbaar groen. Een groot deel van deze voorstellen werd overgenomen in de Franse klimaatwet in navolging van de CCC. Daarnaast kwam de CCC binnen dit domein ook met een aantal voorstellen die al bestonden.

Ook binnen het domein Levensstijl & consumptie werd het grootste gedeelte van de maatregelen overgenomen. Echter werden hier maar 3 van de 14 maatregelen in z'n volledigheid overgenomen.

Uiteindelijk meer dan de helft van de voorstellen van de CCC niet of niet volledig overgenomen. De redenen hiervoor waren nogal uiteenlopend. Europese regelgeving bleek vaak een obstakel te zijn bij de implementatie van de voorstellen van de CCC. Zo kwam de CCC met het voorstel om de verkoop van vervuilende auto's aan banden te leggen. Dit voorstel bleek echter in strijd te zijn met EU-wetgeving, die stelt dat landen geen voertuigen kunnen verbieden die binnen de EU zijn goedgekeurd. Tevens kwam de CCC met een aantal voorstellen om het gebruik van additieven in voeding te verbieden, maar ook dit bleek niet mogelijk zonder een wijziging van EU-wetgeving.

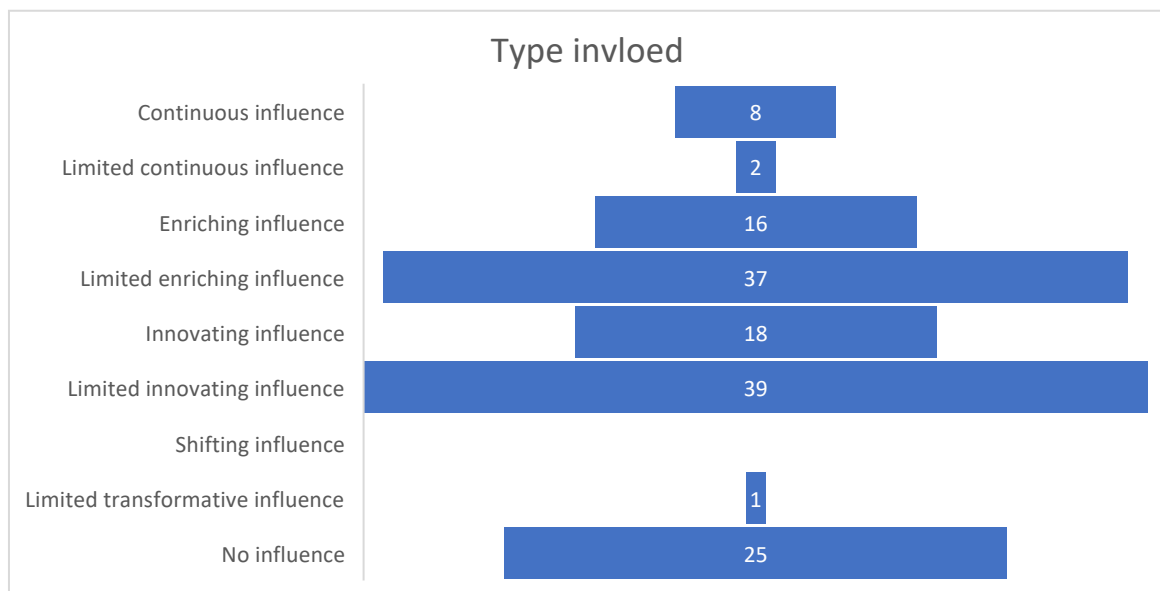
Andere maatregelen sneuvelden omdat deze niet op nationaal, maar juist op regionaal niveau moesten worden geïmplementeerd. Zo bleek het voorstel om regionale treinen goedkoper maken niet op nationaal niveau te kunnen worden geregeld. En ook het voorstel om één landelijke ov-kaart te implementeren bleek niet op nationaal niveau te kunnen worden geïmplementeerd.

Ook werden een aantal maatregelen wel ingevoerd, maar op een later moment dan door de CCC gewenst. Zo worden meerdere voorstellen met betrekking tot het terugdringen van plastic verpakkingsmaterialen pas jaren later ingevoerd, omdat volgens de Franse overheid dit niet eerder mogelijk is om te implementeren.

Een belangrijke kanttekening bij deze resultaten is dat het SIM-model slechts drie manieren van *uptake* onderscheidt. In de praktijk bleek vooral het label *partial uptake* enigszins problematisch, aangezien zowel maatregelen die grotendeels wél als maatregelen die grotendeels níét werden overgenomen onder dit label vallen.

5.2 Welke invloed had de CCC, rekening houdend met de initiële preferenties van beleidsmakers?

In bovenstaand hoofdstuk is ingegaan op de vraag in welke mate de voorstellen van de CCC zijn overgenomen in het beleidsproces. De belangrijkste toevoeging van het SIM-model is dat het ook de initiële preferenties van beleidsmakers meeneemt en daarbij verschillende maten van invloed onderscheidt. (Vrydagh & Caluwaerts, 2020). Kwalitatieve analyse van de voorstellen van de CCC in vergelijking met initiële preferenties liet onderstaande resultaten zien.

Figuur 5.2.1: Type invloed

Bij 10 maatregelen was er sprake van *Continuous* of *Limited continuous influence*. Dit betrof vooral voorstellen van de CCC die in de praktijk al bleken te staan en daardoor dus volledig werden overgenomen en dus ook volledig overeenkwamen met de initiële preferenties.

In ruim 1/3de van de gevallen was er sprake van een (*Limited*) *Enriching influence*. Hiervan is sprake wanneer een maatregel al deel uitmaakte van de initiële preferenties van beleidsmakers. Dit bleek vooral het geval te zijn bij vaag geformuleerde doelen en plannen uit het verkiezingsprogramma van En Marche! die door de CCC werden vertaald in concrete maatregelen die vervolgens ook (deels) werden overgenomen in het beleidsproces. Tevens kwam de CCC met aanscherpingen op maatregelen die al waren genomen in de Transportwet

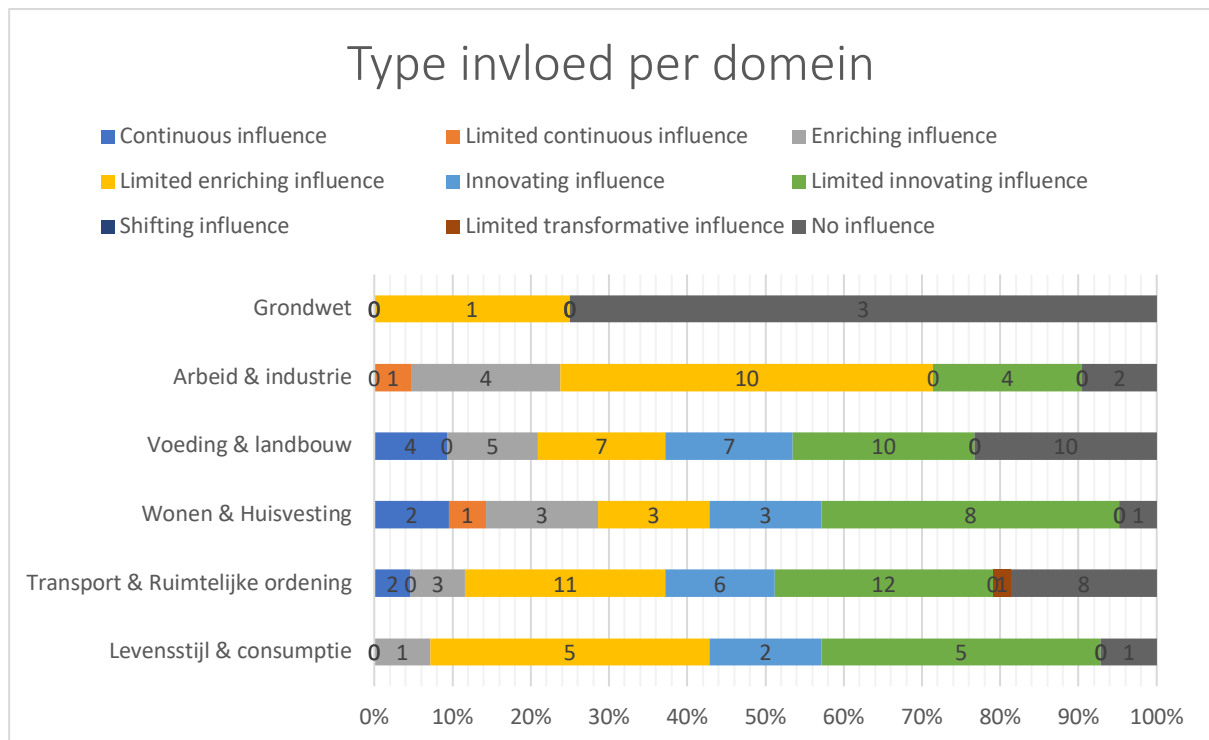
uit 2019 en de wet tegen voedselverspilling uit 2020 en die vervolgens ook deels werden aangenomen.

Bij 40% van de maatregelen was er sprake van *Innovating of Limited Innovating influence*. Dit houdt in dat er op TO geen preferentie met betrekking tot een maatregel was. Belangrijk om hierbij te vermelden is dat TO altijd een inschatting is en dat het simpelweg niet mogelijk is om uit te sluiten of beleidsmakers een preferentie hadden met betrekking tot een maatregel.

In slechts één geval was er sprake van een *Shifting influence*. Hierbij ging het om het plan om het aantal binnenlandse vluchten sterk terug te dringen. Uit de toelichting bij dit voorstel bleek dat dit voorstel in het debat rondom de Transportwet uit 2019 was weggestemd. Het voorstel van de CCC werd wel deels aangenomen waardoor er sprake was van *Limited transformative influence*. Dit neemt niet weg dat er mogelijk in meer gevallen sprake was van een andere preferentie dan de CCC, maar dit is zoals eerder genoemd lastig te meten.

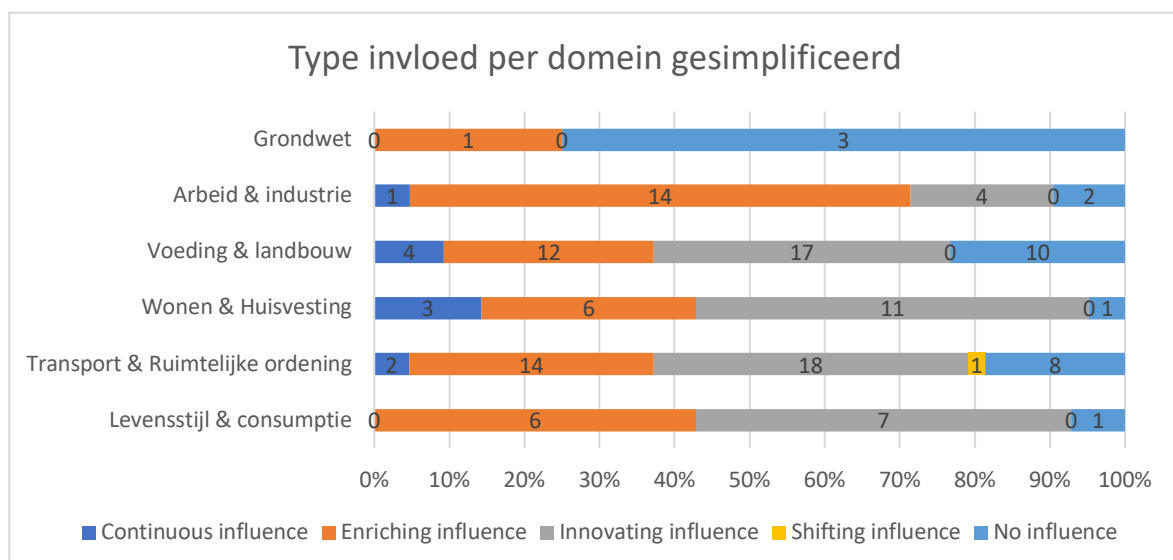
Ook waren er 25 voorstellen zonder *uptake* en dus ook zonder invloed. Hier bleek het in het grootste gedeelte van de gevallen om voorstellen te gaan waarbij er geen initiële preferentie was en die dus in potentie een *innovating influence* hadden kunnen hebben, mits ze waren aangenomen.

Als we kijken naar het type invloed per beleidsdomein, dan levert dit de volgende resultaten op.

Figuur 5.2.2: Type invloed per domein

Als we dit enigszins simplificeren en geen rekening houden met de mate van *uptake*, met andere woorden of er sprake is van *limited influence* of niet, dan levert dit het volgende beeld op.

Figuur 5.2.3: Type invloed per domein gesimplificeerd

Wat opvalt is dat er binnen het domein Arbeid & industrie bovengemiddeld vaak sprake is van *Enriching influence*. Dit komt vooral doordat er in het verkiezingsprogramma van Macron veel gesproken werd over het begeleiden van bedrijven in de energietransitie. De CCC kwam hiermee met een flink aantal voorstellen om dit ook daadwerkelijk te bewerkstelligen.

In het domein Wonen & Huisvesting was er het meest sprake van een *innovating influence*. Met name voorstellen met betrekking tot de inrichting van het landschap en het gebruik van natuur waren niet te vinden in het verkiezingsprogramma of in eerdere wetgeving.

Hoofdstuk 6: Conclusie & discussie

6.1 Conclusie

Als men puur en alleen kijkt naar de *uptake* van de maatregelen van de CCC dan werd 54% van de maatregelen gedeeltelijk, 29% volledig en 17% niet overgenomen. Hier valt op verschillende manieren naar te kijken. Als men een optimistische blik aanneemt, dan kan men stellen dat het overgrote gedeelte van de maatregelen (deels) is overgenomen en dat de invloed daarmee groot is. Vanuit een meer pessimistisch perspectief kan men juist beargumenteren dat slechts een klein gedeelte van de maatregelen in zijn volledigheid is overgenomen, hetgeen impliceert dat er aan *'cherry picking'* is gedaan. Welke blik men ook aanneemt, de belofte van Emmanuel om de maatregelen 'zonder filter' over te nemen blijkt niet bepaald te zijn waargemaakt. Het is echter te simplistisch om te stellen dat politieke onwil de enige reden hiervoor is. Zoals eerder besproken in de resultatensectie bleken veel voorstellen niet binnen het beslisdomein van de Franse federale overheid te liggen, maar lag de verantwoordelijkheid bij de Europese Unie of juist op regionaal of lokaal niveau. Ook werden sommige maatregelen op een later tijdstip geïmplementeerd omdat dit anders niet praktisch haalbaar zou zijn.

Als men de maatregelen vergelijkt met de initiële preferenties dan levert dit een ander perspectief op dan als men alleen kijkt naar de *uptake*. 36% van de voorstellen had een *(limited) enriching influence* en bij 39% van de voorstellen was er sprake van *(limited) continuous influence*. In 75% van de gevallen had de CCC dus een verrijkende invloed op het beleidsproces door met voorstellen te komen die eerst helemaal niet of slechts gedeeltelijk voorkwamen bij de initiële preferenties op T1. Een groot aantal voorstellen was zonder de CCC waarschijnlijk niet of niet volledig ingevoerd. Hier moet echter wel bij gezegd worden dat de preferenties op T0 een inschatting zijn. Geen waarneembare preferentie betekent niet dat er geen preferentie was. Tevens betreft het SIM-model een simplificatie waarbij ervanuit wordt gegaan dat het mini-publiek de enige factor is die het beleid op T2 beïnvloedt. Het is echter vrij onwaarschijnlijk dat er zonder de CCC beleidsmatig niks had plaatsgevonden op T2.

Terugkomende op de hoofdvraag: “*Welke invloed had la Convention citoyenne pour le climat invloed op het Franse overheidsbeleid?*”

Een eenduidig antwoord op deze vraag is lastig te geven en is ook mede afhankelijk van de persoonlijke perceptie. Persoonlijk ben ik van mening dat, alhoewel veel maatregelen slechts gedeeltelijk werden overgenomen, de invloed toch overwegend positief te noemen is. Veel maatregelen hadden een *enriching of innovative influence* en waren zonder het plaatsvinden van de CCC wellicht nooit doorgevoerd. Echter zullen critici waarschijnlijk bemerken dat de *uptake* van de voorstellen toch vrij beperkt was en dat dit ook afdoet aan de legitimiteit van de CCC. Alhoewel ik deze kritiek begrijp ben ik toch van mening dat men de plus- en minpunten van de CCC tegen elkaar moet afwegen. Persoonlijk vind ik dat grote *enriching* en *innovative influence* opweegt tegen het feit dat de *uptake* van de maatregelen beperkt was.

6.2 Discussie

Zoals eerder besproken is er vanuit zowel de wetenschap als de politiek een groeiende interesse voor burgerfora en andere vormen van democratische vernieuwing. Met dit onderzoek heb ik aangetoond welke politiek invloed een burgerforum kan hebben. Het is echter de vraag of een dergelijk burgerforum in andere landen dezelfde invloed gaat hebben. Er zijn namelijk een aantal exogene factoren die het ‘succes’ van de CCC kunnen verklaren. Allereerst had de CCC een duidelijk mandaat en was van tevoren aangegeven dat de resultaten ‘zonder filter’ zouden worden overgenomen. Verder wordt Frankrijk sinds 2017 geleid door een progressieve president en is vormt de REM samen met de MoDem een meerderheid in het parlement. Beide partijen en de president hebben duurzaamheid hoog in het vaandel staan. Maar zelfs de belangrijkste politieke tegenpool, het populistische Rassemblement National erkent het klimaatprobleem en is van mening dat er maatregelen genomen dienen te worden (Dekkers & Heijster, 2020). Dit draagt bij aan een politiek klimaat waarin klimaatmaatregelen makkelijk aangenomen worden.

Ook blijkt uit peilingen onder de Franse bevolking dat de noodzaak van klimaatmaatregelen breed wordt gedragen en dat er nauwelijks sprake is van klimaatscepsis. Zo is 94% van de Fransen van mening dat de mens de oorzaak is van klimaatverandering en vindt 96%

klimaatbescherming belangrijk tot zeer belangrijk (Fabre et al, 2020). Hiermee is het sociale mandaat voor het nemen van klimaatmaatregelen zeer hoog is.

Daarnaast was de CCC voor een groot deel een antwoord op de Gelehesjesbeweging en de diepe politieke crisis die daarmee gepaard ging. Met de CCC moest het vertrouwen van de Franse burger herwonnen worden, het simpelweg naast zich neer leggen van de uitkomsten van de CCC was dan ook geen optie.

Het is dus enigszins de vraag of een burgerforum zonder duidelijk mandaat of in een ander politiek-maatschappelijk klimaat tot even succesvol zal blijken. Desalniettemin zijn de resultaten hoopgevend.

6.3 Aanbevelingen voor vervolgonderzoek.

Zoals eerder beschreven betreft dit onderzoek de eerste toepassing van het SIM-model na de introductie hiervan door (Vrydagh & Caluwaerts, 2020). Door niet alleen te kijken naar de mate waarin voorstellen werden overgenomen, maar ook te kijken naar initiële preferenties op T0 ontstond een ander en ook positiever beeld van de invloed van de CCC.

Echter ben ik wel van mening dat het model enkele tekortkomingen heeft. Zoals eerder beschreven is het niet mogelijk om altijd een volledig beeld te hebben van de initiële preferenties op T0. Geen waarneembare preferentie betekent niet altijd dat er geen preferentie was. Deze tekortkoming wordt door Vrydagh & Caluwaerts ook erkend, en ik zie zelf geen manieren om dit te kunnen verbeteren.

Daarnaast bleek bij de uitvoering van mijn onderzoek de trichotomie van *No uptake*, *Partial uptake* & *uptake* enigszins problematisch. Het label *Partial uptake* kan zowel betekenen dat een maatregel grotendeels wél of grotendeels niét wordt overgenomen en is daarmee dus vrij ambigu. Een suggestie aan de makers van het model en/of andere onderzoekers zou zijn om na te denken over de toevoeging van andere labels die beter de lading dekken. Echter moet men hierbij wel oog hebben voor het feit dat het SIM-model niet onnodig ingewikkeld wordt.

Het SIM-model bleek een goed handvat te bieden om de maatregelen van de CCC te analyseren. Ik zou onderzoekers die geïnteresseerd zijn in het onderzoeken van de politieke invloed van *deliberative mini-publics* willen aanbevelen om dit model toe te passen omdat dit een completer beeld geeft van de invloed van *deliberative mini-publics*.

Een suggestie voor vervolgonderzoek zou zijn om te kijken naar een burgerforum in een ander land met een andere politieke context. Een voorbeeld hiervan is het Climate Assembly UK dat ongeveer gelijktijdig met de CCC plaatsvond. Maar ook het toepassen van dit model op andere typen *deliberative mini-publics*, of op *deliberative mini-publics* die op internationale of juist meer op lokale schaal plaatsvonden zou een interessante toevoeging op de bestaande literatuur kunnen zijn.

Hoofdstuk 7: Bibliografie

Adaoust, C., & Matalon, V. (2019, 25 april). *VIDEOS. Baisse de l'impôt sur le revenu, réindexation des retraites sur l'inflation, réforme du référendum. . .* Geraadpleegd op 9 juli 2021, van https://www.francetvinfo.fr/economie/transports/gilets-jaunes/videos-baisse-de-l-impot-sur-le-revenu-reindexation-des-retraites-sur-l-inflation-reforme-du-referendum-ce-qu-il-faut-retenir-des-annonces-d-emmanuel-macron_3415033.html

Adviescommissie Burgerbetrokkenheid bij klimaatbeleid. (2021). *Adviesrapport Betrokken bij klimaat*. Geraadpleegd van <https://www.rijksoverheid.nl/binaries/rijksoverheid/documenten/publicaties/2021/03/21/adviesrapport-betrokken-bij-klimaat/2103+Adviesrapport+Betrokken+bij+klimaat.pdf>

Bouyé, M. (2020, 14 mei). *How Can Citizens Contribute to a Sustainable Recovery? Early Lessons from the French Citizens' Assembly*. Geraadpleegd van <https://www.wri.org/insights/how-can-citizens-contribute-sustainable-recovery-early-lessons-french-citizens-assembly>

Brut. (2018, 10 december). *Toute l'histoire du mouvement des Gilets jaunes* [Videobestand]. Geraadpleegd van https://www.youtube.com/watch?v=_UGzz4m-Yqg

Bryman, A. (2016). *Social Research Methods*. Oxford, Verenigd Koninkrijk: Oxford University Press.

Convention Citoyenne pour le Climat. (2020). *Les propositions de la Convention Citoyenne pour le Climat*. Geraadpleegd van <https://propositions.conventioncitoyennepourleclimat.fr/pdf/ccr-rapport-final.pdf>

Curato, N., & Böker, M. (2015). Linking mini-publics to the deliberative system: a research agenda. *Policy Sciences*, 49(2), 173–190. <https://doi.org/10.1007/s11077-015-9238-5>

Dekkers, S., & Heijster, M. (2020, 12 januari). *In Frankrijk geen discussie over klimaatmaatregelen, wel over de kosten*. Geraadpleegd op 14 juni 2021, van <https://nos.nl/nieuwsuur/video/2318414-in-frankrijk-geen-discussie-over-klimaatmaatregelen-wel-over-de-kosten>

Eagan, J. L. (2016, 17 mei). *Deliberative democracy | political theory*. Geraadpleegd op 10 juni 2021, van <https://www.britannica.com/topic/deliberative-democracy>

Elstub, S. (2014). Mini-publics: issues and cases. In S. Elstub & P. McLaverty (Reds.), *Deliberative Democracy: Issues and Cases* (pp. 167–188). Edinburgh, Verenigd Koninkrijk: Edinburgh University Press.

Elstub, S., & McLaverty, P. (2014). Introduction: issues and cases in deliberative democracy. In S. Elstub & P. McLaverty (Reds.), *Deliberative democracy: Issues and cases* (pp. 1–16). Edinburgh, Verenigd Koninkrijk: Edinburgh University Press.

Fabre, A., Apouey, B., Duoenne, T., Giraudet, L., Laslier, J., & Macé, A. (ter perse). *Convention Citoyenne pour le Climat: Les citoyens de la Convention comparés à des échantillons représentatifs de la population française*. HAL.

Farrell, D. M., O'Malley, E., & Suiter, J. (2013). Deliberative Democracy in Action Irish-style: The 2011 We the Citizens Pilot Citizens' Assembly. *Irish Political Studies*, 28(1), 99–113. <https://doi.org/10.1080/07907184.2012.745274>

Farrell, D. M., Suiter, J., & Harris, C. (2018). 'Systematizing' constitutional deliberation: the 2016–18 citizens' assembly in Ireland. *Irish Political Studies*, 34(1), 113–123. <https://doi.org/10.1080/07907184.2018.1534832>

Fisher, F. (2012). Participatory Governance: From Theory to Practice. In D. Levi-Faur (Red.), *The Oxford Handbook of Governance* (pp. 457–471). Oxford, United Kingdom: Oxford University Press.

Fishkin, J. (2009). *When the People Speak*. Oxford, Verenigd Koninkrijk: Oxford University Press.

Fishkin, J. S. (2014). Deliberative Democracy in Context: Reflections on Theory and Practice. In M. Setälä, K. Grönlund, & A. Bächtiger (Eds.), *Deliberative Mini-Publics* (pp. 27–39). Amsterdam, Nederland: Amsterdam University Press.

Forsberg, T. (2020). *Citizens' Assemblies: a potential transformative method for addressing the wicked problem of climate change: A case study of the 2016 Irish Citizens' Assembly*. (Masterscriptie). Geraadpleegd van <http://uu.diva-portal.org/smash/get/diva2:1455021/FULLTEXT01.pdf>

Fournier, P., Kolk, H., Carthy, R. K., Blais, A., & Rose, J. (2011). *When Citizens Decide*. Oxford, Verenigd Koninkrijk: Oxford University Press.

franceinfo. (2019, 10 januari). *Thèmes, organisation. . . Le mode d'emploi du "grand débat national" promis par Emmanuel Macron*. Geraadpleegd op 9 juli 2021, van https://www.francetvinfo.fr/economie/transports/gilets-jaunes/themes-organisation-le-mode-d-emploi-du-grand-debat-national-promis-par-emmanuelmacron-aux-gilets-jaunes_3135039.html

franceinfo. (2020, 29 juni). *Référendum, limitation à 110 km/h, écocide. . . Ce qu'il faut retenir du discours d'Emmanuel Macron devant la Conv.* Geraadpleegd op 11 juli 2021, van https://www.francetvinfo.fr/monde/environnement/convention-citoyenne-sur-le-climat/referendum-limitation-a-110-km-h-ecocide-ce-qu-il-faut-retenir-du-discours-d-emmanuel-macron-devant-la-convention-citoyenne-pour-le-climat_4027415.html

Garric, A., Gérard, M., Barroux, R., Mandard, S., Mouterde, P., Rey-Lefebvre, I., . . . Auffret, S. (2021, 12 februari). *Que sont devenues les propositions de la convention pour le climat, qu'Emmanuel Macron s'était engagé à reprendre « sans filtre » ?* Geraadpleegd op 23 juni 2021, van https://www.lemonde.fr/planete/article/2021/02/10/climat-les-propositions-de-la-convention-citoyenne-ont-elles-ete-reprises-par-le-gouvernement_6069467_3244.html

Gerring, J. (2011). The Case Study. *Oxford Handbooks Online*. Published.

<https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780199604456.013.0051>

Giraudet, L., Apouey, B., Arab, H., Baeckelandt, S., Begout, P., Berghmans, N., . . . Courant, D. (ter perse). Deliberating on Climate Action: Insights from the French Citizens' Convention for Climate. *HAL*.

Gouvernement français. (2019, 9 april). *On fait le point sur : la restitution du grand débat national*. Geraadpleegd op 9 juli 2021, van <https://www.gouvernement.fr/on-fait-le-point-sur-la-restitution-du-grand-debat-national>

Gouvernement français. (2021). *Suivi de la Convention citoyenne pour le climat*.

Geraadpleegd op 29 juni 2021, van <https://www.ecologie.gouv.fr/suivi-convention-citoyenne-climat/>

Grönlund, K., Bächtiger, A., & Setälä, M. (2014). Introduction. In M. Setälä, K. Grönlund, & A. Bächtiger (Reds.), *Deliberative Mini-Publics* (pp. 1–8). Amsterdam, Nederland: Amsterdam University Press.

Halperin, S., & Heath, O. (2020). *Political Research: Methods and Practical Skills* (3de ed.). Oxford, Verenigd Koninkrijk: Oxford University Press.

Hendriks, C. M. (2015). Coupling citizens and elites in deliberative systems: The role of institutional design. *European Journal of Political Research*, *55*(1), 43–60.

<https://doi.org/10.1111/1475-6765.12123>

Howarth, C., Bryant, P., Corner, A., Fankhauser, S., Gouldson, A., Whitmarsh, L., & Willis, R. (2020). Building a Social Mandate for Climate Action: Lessons from COVID-19. *Environmental and Resource Economics*, *76*(4), 1107–1115. <https://doi.org/10.1007/s10640-020-00446-9>

Hsieh, H. F., & Shannon, S. E. (2005). Three Approaches to Qualitative Content Analysis. *Qualitative Health Research*, 15(9), 1277–1288.
<https://doi.org/10.1177/1049732305276687>

Jacquet, V., & Van der Does, R. (2020). The Consequences of Deliberative Minipublics: Systematic Overview, Conceptual Gaps, and New Directions. *Representation*, 57(1), 131–141. <https://doi.org/10.1080/00344893.2020.1778513>

Lafont, C. (2014). Deliberation, Participation, and Democratic Legitimacy: Should Deliberative Mini-publics Shape Public Policy? *Journal of Political Philosophy*, 23(1), 40–63.
<https://doi.org/10.1111/jopp.12031>

Laye, S. (2019, 5 maart). *Les origines économiques du mouvement des « gilets jaunes »*. Geraadpleegd op 9 juli 2021, van <https://institut-thomas-more.org/2019/03/05/les-origines-economiques-du-mouvement-des-gilets-jaunes/>

Le grand débat national. (z.d.). *Le grand débat national*. Geraadpleegd op 9 juli 2021, van <https://granddebat.fr>

Le Monde. (2018, 10 december). *Le discours d'Emmanuel Macron en réponse aux « gilets jaunes »* [Videobestand]. Geraadpleegd van <https://www.youtube.com/watch?v=ws52k8CTaHQ>

Le Monde. (2019, 4 februari). *Grand débat national : ce qui pose problème* [Videobestand]. Geraadpleegd van <https://www.youtube.com/watch?v=o51VBquHaLM>

Le Monde. (2020, 23 juli). *Un collectif de maires s'engage à appliquer les propositions de la convention citoyenne sur le climat*. Geraadpleegd op 11 juli 2021, van https://www.lemonde.fr/idees/article/2020/07/23/nous-prenons-l-engagement-de-mettre-en-uvre-dans-nos-villes-les-propositions-de-la-convention-citoyenne-sur-le-climat_6047012_3232.html

Mellier, C., & Wilson, R. (2020, 5 november). *Getting Climate Citizensâ€™™ Assemblies Right*. Geraadpleegd op 24 juni 2021, van <https://carnegieeurope.eu/2020/11/05/getting-climate-citizens-assemblies-right-pub-83133>

Michels, A., & Binnema, H. (2018). Assessing the Impact of Deliberative Democratic Initiatives at the Local Level: A Framework for Analysis. *Administration & Society*, 51(5), 749–769. <https://doi.org/10.1177/0095399718760588>

Ministère de l'Intérieur. (z.d.). *Résultats de l'élection présidentielle 2017*. Geraadpleegd op 9 juli 2021, van [https://www.interieur.gouv.fr/Elections/Les-resultats/Presidentielles/elecresult__presidentielle-2017/\(path\)/presidentielle-2017/FE.html](https://www.interieur.gouv.fr/Elections/Les-resultats/Presidentielles/elecresult__presidentielle-2017/(path)/presidentielle-2017/FE.html)

Mommers, J., & Rovers, E. (2020, 15 oktober). *Meer dan een inspraakavond, beter dan een referendum: met deze democratische vernieuwing kan de burger zélf beleid maken*. Geraadpleegd op 9 augustus 2021, van <https://decorrespondent.nl/11707/meer-dan-een-inspraakavond-beter-dan-een-referendum-met-deze-democratische-vernieuwing-kan-de-burger-zelf-beleid-maken/1290216763-753ad347>

Niemeyer, S. (2013). Democracy and Climate Change: What Can Deliberative Democracy Contribute? *Australian Journal of Politics & History*, 59(3), 429–448. <https://doi.org/10.1111/ajph.12025>

OECD. (z.d.). *France - OECD Data*. Geraadpleegd op 9 juli 2021, van <https://data.oecd.org/france.htm>

Phalnikar, S. (2021, 16 februari). *France's citizen climate assembly: A failed experiment?* Geraadpleegd op 23 juni 2021, van <https://www.dw.com/en/frances-citizen-climate-assembly-a-failed-experiment/a-56528234>

Pogrebinschi, T., & Ryan, M. (2017). Moving beyond input legitimacy: When do democratic innovations affect policy making? *European Journal of Political Research*, 57(1), 135–152.
<https://doi.org/10.1111/1475-6765.12219>

Renwick, A., Allan, S., Jennings, W., McKee, R., Russell, M., & Smith, G. (2017). *A Considered Public Voice on Brexit: The Report of the Citizens' Assembly on Brexit*. Geraadpleegd van <https://westminsterresearch.westminster.ac.uk/download/1f5fe9ee6777f06dfe343f5732bdec757edb6b4fe994de1ac63a2bfc496e381a/2889394/Citizens-Assembly-on-Brexit-Report.pdf>

Ryan, M., & Smith, G. (2014). Defining Mini-Publics. In M. Setälä, K. Grönlund, & A. Bächtiger (Eds.), *Deliberative mini-publics* (pp. 9–26). Amsterdam, Nederland: Amsterdam University Press.

Sénecat, A. (2019, 17 april). *Derrière la percée des « gilets jaunes », des réseaux pas si « spontanés » et « apolitiques »*. Geraadpleegd op 9 juli 2021, van https://www.lemonde.fr/les-decodeurs/article/2019/04/17/derriere-la-percee-des-gilets-jaunes-des-reseaux-pas-si-spontanes-et-apolitiques_5451242_4355770.html

Setälä, M. (2017). Connecting deliberative mini-publics to representative decision making. *European Journal of Political Research*, 56(4), 846–863.
<https://doi.org/10.1111/1475-6765.12207>

Smith, G. (2009). *Democratic Innovations*. Cambridge, Verenigd Koninkrijk: Cambridge University Press.

Smith, G., & Setälä, M. (2018). Mini-Publics and Deliberative Democracy. *The Oxford Handbook of Deliberative Democracy*, 299–314.
<https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780198747369.013.27>

Van Muijen, M. (2021, 19 april). *Lessen van de Franse burger-klimaatop*. Geraadpleegd op 23 juni 2021, van <https://www.wbs.nl/publicaties/lessen-van-de-franse-burgerklimaatop>

Vrydagh, J., & Caluwaerts, D. (2020). How do Mini-publics Affect Public Policy? Disentangling the Influences of a Mini-public on Public Policy Using the Sequential Impact Matrix Framework. *Representation*, 1–20. <https://doi.org/10.1080/00344893.2020.1862901>

Yin, R. K. (2008). *Case Study Research: Design and Methods (Applied Social Research Methods)* (4th ed.). Thousand Oaks, California: SAGE Publications, Inc.

Coderingsmatrix

[\(Link naar Coderingsmatrix\)](#)

